

Pakolaisrahasto
Pakolaisten auttamiseksi

Maahanmuuttajataustaiset nuoret aikuissosiaalityön

asiakkaina - osallisuuden uudet haasteet?

- Tuloksia sosiaalityöntekijöiden ja -johdon sekä nuorten teemahaastatteluista -

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

Vaasan toimipaikka

Solid Youth -hanke

Minna Turunen

Toukokuu 2014

Sisällys

1. Johdanto.....	3
2. Tutkimushaastattelujen toteutus, aikataulu ja aineiston kuvaus	3
2.1 Sosiaalityöntekijät ja -johto	3
2.2 Maahanmuuttajataustaiset nuoret	4
3. Sosiaalityöntekijöiden ja -johdon tulokset.....	6
3.1 Mitä tarkoitetaan maahanmuuttajanuorten osallisuudella ja miksi sitä tulee vahvistaa?	6
3.2 Mitä maahanmuuttajanuorten osallisuus ja sen vahvistaminen edellyttävät nuorelta, sosiaalityön ammattikäytännöiltä ja asiantuntijuudelta sekä palvelujärjestelmältä?	7
3.3 Millaisia voimavaroja/vahvuuksia maahanmuuttajanuorissa tunnustetaan ja mitkä ovat hyvät käytännöt/toimintatavat heidän osallisuutensa vahvistamiseksi?	7
3.4 Miten alueelliset ja paikalliset ohjelmat (KASTE-ohjelma ja SOS I- ja SOS II), strategiat ja suunnitelmat sosiaalityön sisällä ovat vahvistaneet maahanmuuttajanuorten osallisuutta asiakastyössä?....	8
4. Nuorten tulokset	8
4.1 Nuoren kokemus osallisuudestaan ja osallistumisen mahdollisuuksistaan	8
4.2 Nuoren kokemus vahvuuksistaan ja voimavaroistaan sekä mahdollisuudestaan hyödyntää niitä	10
4.3 Nuoren kokemus olostaan subjektina - objektina asiakastyössä	11
4.4 Sosiaalinen tukiverkosto nuoren elämää kannattelevana voimavarana ja omaehtoinen halu osallistua sekä vaikuttaa	11
5. Pohdinta.....	12
Lähteet	15
Liitteet	15

Kuviot

Kuvio 1.	Asiakassuunnitelmaa ja sen laatimista kartoittavien kysymysten tulokset	10
Kuvio 2.	Nuoren kokemusta mahdollisuuksistaan hyödyntää vahvuuksiaan ja voimavarojaan mittaavien kysymysten tulokset	11
Kuvio 3.	Tutkimusasetelma Hiilamon ja Saaren sosiaalisten mahdollisuuksien politiikan näkökulmaa mukaillen	14

Taulukot

Taulukko 1.	Nuorten haastatteluaineistosta laskettuja tunnuslukuja	5
--------------------	--	---

1. Johdanto

Solid Youth – maahanmuuttajanuorten syrjäytymistä ehkäisevän palvelukokonaisuuden rakentaminen osallistavien menetelmien keinoin on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Vaasan kaupungin yhteishanke, jonka tavoitteena on ollut lisätä maahanmuuttajanuorten mahdollisuuksia vaikuttaa ja kuulla heitä etenkin nuoria tukevien palveluiden kehittämiseksi. Hankkeen on rahoittanut Euroopan pakolaisrahasto ERF, jonka tavoitteena on tukea pakolaisten ja omasta kotimaastaan siirtymään joutuneiden henkilöiden vastaanottamista sekä kotoutumista.

Tämä tutkimus on myös osa Vaasan yliopistossa hallintotieteiden tohtoriohjelmassa tehtävää väitöskirjatutkimusta maahanmuuttajanuorten osallisuudesta aikuissosiaalityössä. Tutkimus toteutetaan Osallisuus hyvinvointiyhteiskunnassa -tutkimusryhmässä, joka on yksi kolmesta tutkimusryhmästä THL Vaasan ja Vaasan yliopiston sosiaali- ja terveystieteiden yksikön käynnistämässä Hyvinvoinnin ja johtamisen monitieteisessä tutkimusohjelmassa. Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella maahanmuuttajanuorten osallisuutta nuoren, sosiaalityön ammattikäytäntöjen ja asiantuntijuuden sekä palvelujärjestelmän vuoropuheluna.

Solid Youth - maahanmuuttajanuorten syrjäytymistä ehkäisevän palvelukokonaisuuden rakentaminen osallistavien menetelmien keinoin -hanketta varten on kerätty tutkimusaineistoa niin hanketta kuin edellä mainittua, tulevaisuudessa mahdollista tutkimuksellistakin intressiä ajatellen toteuttamalla teemahaastatteluja sosiaalityöntekijöille ja -johdolle sekä 18-34 -vuotiaille, maahanmuuttajataustan omaaville aikuissosiaalityön asiakkaana oleville nuorille. Tässä raportissa tuodaan kootusti esille nuorten ja sosiaalityöntekijöiden sekä -johdon vastauksia kerätyistä teemahaastatteluaineistosta. Omalta osaltaan tämä aineisto edistää maahanmuuttajanuorten syrjäytymistä ehkäisevän palvelukokonaisuuden rakentamista sekä edelleen kehittämistä.

2. Tutkimushaastattelujen toteutus, aikataulu ja aineiston kuvaus

2.1 Sosiaalityöntekijät ja -johto

Sosiaalityöntekijöiden ja -johdon teemahaastattelut toteutettiin joulukuun 2013 ja tammikuun 2014 välisellä ajalla. Tutkimuslupa sosiaalityöntekijöiden ja -johdon haastattelemiseksi saatiin syksyllä 2013. Kysymyspatteristo luotiin Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella Solid Youth -hankkeessa työskentelevien henkilöiden tuella. Sosiaalityöntekijöiden ja -johdon vastauksia kertyi yhteensä kuuden henkilön verran. Sosiaalityöntekijöiden ja -johdon haastateltavat

valikoituivat tutkimukseen henkilöiden oman halukkuutensa perusteella osallistua tutkimukseen. Lyhyt saate ja haastattelukysymykset lähetettiin haastateltaville etukäteen sähköpostitse tutustumista varten. Haastatteluajat sovittiin sähköpostitse kunkin haastateltavan kanssa erikseen henkilöiden työaikataulut huomioiden.

Sosiaalityöntekijöitä ja -johtoa osallistui tutkimukseen yhteensä kuusi henkilöä. Heistä neljä oli naisia, ja kaksi oli miehiä. Keski-ikä aineistossa oli noin 42 vuotta (42, 16 vuotta). Keskimääräinen ikä aineistossa on laskettu haastateltavien itsensä ilmoittamiin vuosilukumääriin perustuen. Haastateltavilla oli maahanmuuttajiin liittyvää työhistoriaa muutamasta vuodesta yli kymmeneen vuoteen.

2.2 Maahanmuuttajataustaiset nuoret

Nuorten teemahaastattelut toteutettiin keväällä 2014. Tutkimuslupa nuorten haastattelemiseksi saatiin syksyllä 2013. Kysymyspatteristo luotiin yhteistyössä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Vaasan kaupungin sosiaalityön henkilöstön sekä johdon kanssa. Tutkimusta varten teemahaastateltiin yhteensä 25 nuorta. Sosiaalityöntekijät ja -ohjaajat tiedottivat asiakkailleen meneillään olevasta tutkimuksesta ja tiedustelivat asiakkaitensa halukkuutta osallistua tutkimukseen. Sosiaalityöntekijät ilmoittivat halukkaiden yhteystiedot, ja sen jälkeen nuoria lähestyttiin puhelimitse haastatteluajan sopimiseksi.

Nuoria saatiin tutkimukseen pääasiassa sosiaalityöntekijöiden ja -ohjaajien kautta. Nuorten saaminen tutkimukseen osoittautui haastatteluprosessin aikana varsin haasteelliseksi. Nuorten määrää pyrittiin kerryttämään pyytämällä jo haastattelussa käyneitä nuoria tiedottamaan ystävilleen tai tuttavilleen mahdollisuudesta osallistua tutkimukseen eli hyödyntäen lumipallo-otantaa. Lisäksi nuorten tavoittamiseksi hyödynnettiin aiemmin maahanmuuttajanuorten parissa työskennelleiden sosiaalisia verkostoja. Nuoria tavoitettiin eri kanavien hyödyntämisen jälkeen yhteensä 25.

Haastatteluajan sopimisen jälkeen teemahaastattelun kysymykset lähetettiin nuorille kirjeitse etukäteen tutustumista varten. Samalla nuorille lähetettiin tietoa suomeksi myös tutkimuksesta ja tutkimuksen tekijästä sekä Solid Youth -hankkeesta. Haastattelukysymykset käännettiin pääsääntöisesti kunkin nuoren äidinkielelle, ja nuorilla oli mahdollisuus valmistautua haastatteluun lukemalla kysymykset niin suomeksi kuin omalla äidinkielellään. Kysymykset käännettiin kuudelle kielelle suomen kielen lisäksi: somali, persia, arabia, swahili, kinyarwanda,

englanti. Suurin osa nuorista ilmoitti haluavansa keskustella suomeksi eivätkä he halunneet haastattelutilanteeseen tulkkia. Haastattelutilanteessa kysymykset olivat tukena myös nuoren omalla äidinkielellä. Kysymykset suomen kielen lisäksi myös nuoren omalla äidinkielellä tukivat haastattelutilannetta. Jokaiselle nuorelle tarjottiin mahdollisuutta tulkkiin haastattelutilanteessa, mutta neljän nuoren kohdalla keskustelu haastattelutilanteessa käytiin tulkin avustamana. Yhden nuoren kohdalla haastattelutilanne keskeytyi, koska tulkkauksellinen tilanne osoittautui tulkille liian haasteelliseksi. Haastattelu onnistuttiin lopulta käymään nuoren kanssa suomen kielellä ilman tulkkia. Haastattelu kesti lyhimmillään noin tunnin ja pisimmillään kaksi tuntia. Nuoret saivat 20 euron arvoisen korvauksen osallistumisestaan tutkimukseen.

Nuorten määrä sukupuolittain tarkasteltuna jakaantui miltei tasan, noin puolet naisia (12 kpl) ja puolet miehiä (13 kpl). Nuoret olivat iältään 18-34 -vuotiaita. Keski-ikä aineistossa oli noin 21 vuotta (21,2 vuotta). Nuorten keskimääräinen ikä on laskettu nuorten itsensä ilmoittamiin vuosilukumääriin perustuen. Kaikilla haastateltavilla oli kokemusta toimeentulotuen hakemisesta, ja heillä oli yhteys sosiaalityöntekijään ja/tai -ohjaajaan. Nuoret olivat olleet Suomessa keskimäärin noin kuusi vuotta (5,97 vuotta).

Naiset	12 kpl
Miehet	13 kpl
Keski-ikä	noin 21 vuotta
Keskimääräinen Suomessa oloaika	noin 6 vuotta

Taulukko 1. Nuorten haastatteluaineistosta laskettuja tunnuslukuja.

Keskimääräinen Suomessa oloaika on laskettu nuorten itsensä ilmoittamiin vuosilukumääriin perustuen. Nuoret pääasiallisesti opiskelivat ensimmäistä tutkintoa haastatteluhetkellä joko lukiossa, ammatillisessa koulutuksessa, ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavassa koulutuksessa tai ohjaavassa koulutuksessa.

3. Sosiaalityöntekijöiden ja -johdon tulokset

3.1 Mitä tarkoitetaan maahanmuuttajanuorten osallisuudella ja miksi sitä tulee vahvistaa?

Maahanmuuttajanuoren osallisuus aikuissosiaalityön näkökulmasta ymmärrettiin yksilökohtaisena asiakastyönä, jonka osapuolina olivat asiakas ja sosiaalityöntekijä. Nuoren osallisuus nähtiin asiakkaan mahdollisuuksina vaikuttaa omaan elämäänsä ja asiakas-, palvelu- tai aktivointisuunnitelmaansa sekä asiakkaan yksilöllisenä kohtaamisena ja kuulemisena. Aikuissosiaalityö nähtiin ensisijaisesti osallisuutta yksilötasolla edistäväksi ja vahvistavaksi toiminnaksi. Osallisuus miellettiin toteutuvan yhteisötasolla yksilön päätöksinä omasta elämästään, sosiaalisena tukiverkostona sekä tiiviinä perheyhteytenä. Yhteiskunnan tasolla osallisuus nähtiin toteutuvan esimerkiksi koulutuksen, työn, äänestämisen ja poliittisen osallistumisen kautta.

Nuoren näkökulmasta osallisuuden vahvistaminen nähtiin tärkeäksi, jotta nuori tulisi yksilönä kuulluksi, niin asiakasprosessissa kuin omissa valinnoissaan sekä osalliseksi omassa elämässään. Osallisuuden vahvistamisella nähtiin myös yhteys nuoren aktiiviseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä pärjäämiseen itsenäisesti omilla voimavaroillaan. Muutokset nuoren elämässä koettiin pitkäaikaisempina, jos osallisuuden elementti asiakastyössä oli vahva. Kahdessa vastauksessa korostui nuoren oleminen kahden kulttuurin välissä. Nuori koki ristiriitaisuuden tunnetta alkuperäisen kulttuurin ja uuden kotimaan edustaman kulttuurin asettamista erilaisista odotuksista, mitä sosiaalityön henkilöstön mielestä voitiin helpottaa nuoren osallisuutta vahvistamalla. Nuoren ristiriitaisuuden tunnetta pyrittiin vähentämään siten, että sosiaalityöntekijä toimi puolueettomana henkilönä esimerkiksi nuoren ja perheen välillä.

Aikuissosiaalityön näkökulmasta neljän haastateltavan vastauksissa korostui nuoren tukeminen pärjäämään itsenäisesti, nuoren kokemuksen vahvistaminen nuoresta itsestään yhteiskunnalle arvokkaana, nuoren yksilöllinen kuuleminen sekä aikuisen tarjoama tuki nuorelle. Vain kaksi ilmoitti osallisuuden vahvistamisen olevan aikuissosiaalityön näkökulmasta tärkeää, jotta nuori ei olisi riippuvainen toimeentulotuesta ja sosiaalityöntekijästä, sosiaalityöstä ja, jotta nuori ylipäätään pääsisi irti sosiaaliturvan piiristä. **Palvelujärjestelmän näkökulmasta** viisi haastateltavaa kuudesta totesi maahanmuuttajanuorten osallisuuden vahvistamisen olevan tärkeää nuorten palvelujärjestelmäriippuvuuden tai järjestelmään kiinnittymisen katkaisemiseksi, palveluista irtipääsemiseksi ja järjestelmässä olevien, asiakkuutta ylläpitävien elementtien vähentämiseksi.

3.2 Mitä maahanmuuttajanuorten osallisuus ja sen vahvistaminen edellyttävät nuorelta, sosiaalityön ammattikäytännöiltä ja asiantuntijuudelta sekä palvelujärjestelmältä?

Nuoren näkökulmasta tarkasteltuna haastateltavien vastauksissa toistui useimmin nuorten motivaatio ja oma tahto sekä oman vastuun oivaltaminen, joita maahanmuuttajanuorten osallisuuden ja sen vahvistamisen katsottiin edellyttävän nuorelta itseltään. Toiseksi eniten nuorilta koettiin edellyttävän kykyjä, tietoa ja taitoa kuten kielitaito, ymmärrys järjestelmästä ja yhteiskunnasta sekä auttajatahoista.

Sosiaalityön ammattikäytännöiltä ja asiantuntijuudelta osallisuuden vahvistaminen edellytti ensisijaisesti nuoren kuuntelemista, hyvää kohtaamista, yksilöllistä työtettä sekä ajan antamista nuorelle. **Palvelujärjestelmältä** nuorten osallisuuden vahvistaminen edellytti ennen kaikkea järjestelmän joustavuutta ja kehittymistä, riittäviä resursseja ja palveluja, joihin asiakkaita ohjata, ja joita sosiaalityössä hyödyntää. Kahdessa vastauksessa korostui asiakkailta tulevan kokemustiedon vastaanottaminen ja sen hyödyntäminen kehitettäessä asiakastyötä.

3.3 Millaisia voimavaroja/vahvuuksia maahanmuuttajanuorissa tunnistetaan ja mitkä ovat hyvät käytännöt/toimintatavat heidän osallisuutensa vahvistamiseksi?

Keskeisimpinä maahanmuuttajanuorten voimavaroina ja vahvuuksina nähtiin nuorten selviytymiskyky, motivaatio, sinnikkyys, yhteisöllisyys sekä heidän halu huolehtia toisistaan ja auttaa toinen toisiaan perheen sisällä. Maahanmuuttajanuorten oman toimijuuden edistämiseksi ja itsenäisen selviytymisen tukemiseksi aikuissosiaalityön katsottiin tarjoavan nuorelle mahdollisuuden toimeentuloon, tilannekartoitukseen, keskustelutukeen, kuulluksi tulemiseen, avun ja neuvon saamiseen, asiakasohjaukseen sekä suunnitelmalliseen sosiaalityöhön.

Maahanmuuttajanuorten yksilöllisten ja yhteisöllisten voimavarojen hyödyntäminen osallisuuden vahvistamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi koettiin toteutuvan erilaisten ryhmätoimintojen kautta. Keskeisimpänä argumenttina toistui kuitenkin, että yksilöllisiä ja yhteisöllisiä voimavaroja ei hyödynnetä riittävästi ja niiden hyödyntämistä voitaisiin kehittää/lisätä. Selkeää ajatusta siitä, miten voimavaroja tulisi hyödyntää, ei tullut esille. Keskeisinä olemassa olevina hyvinä käytäntöinä ja toimintatapoina maahanmuuttajanuorten osallisuuden vahvistamiseksi koettiin asiakkaan yksilöllinen ja luottamuksellinen kohtaaminen, kuuleminen ja kuunteleminen, tilannekartoitus, asiakkaan mahdollisuudet määrittää tavoitteita itselleen suunnitelmallisessa työskentelyssä, ryhmätoiminnot sekä palveluohjaus.

3.4 Miten alueelliset ja paikalliset ohjelmat (KASTE-ohjelma ja SOS I- ja SOS II), strategiat ja suunnitelmat sosiaalityön sisällä ovat vahvistaneet maahanmuuttajanuorten osallisuutta asiakastyössä?

Ohjelmilla ja strategioilla ei koettu olevan juuri yhteyttä arjen sosiaalityöhön, ja niiden katsottiin olevan jokseenkin erillään asiakkaiden ahdingosta. Ohjelmiin ja strategioihin perustuvat linjaukset koettiin ylhäältä alas tulevina, ja käytännön työntekijöiden ja ohjelmien sekä strategioiden laatimisen välille toivottiin enemmän vuoropuhelua. Niin asiakkaita kuin sosiaalityötä arjessa tekeviä toivottiin otettavan enemmän mukaan erilaisten ohjelmien ja strategioiden suunnittelu- ja laatimisprosesseihin. Sosiaalityön sisällä olevat asiakas- tai palvelusuunnitelmat koettiin tärkeiksi työvälineiksi.

Nuoren näkökulmasta KASTE-ohjelman mukaisten SOSI- ja SOSII -hankkeiden koettiin vaikuttaneen asiakkaiden mahdollisuuteen vaikuttaa palveluidensa suunnitteluun sekä toimia kokemusasiantuntijana. Aikuissosiaalityön näkökulmasta hankkeiden katsottiin pääasiallisesti vaikuttaneen erilaisten lomakkeiden syntymiseen ja uudistumiseen, mahdollisuuteen saada koulutusta ja työvälineitä arjen asiakastyöhön sekä kokemusasiantuntijuuden mukaan tulemiseen osaksi palveluiden kehittämistä. Puolet vastaajista koki, että palvelujärjestelmän näkökulmasta ei osata sanoa tai hankkeilla ei koettu olleen vaikutusta palvelujärjestelmään. Puolet ilmoitti hankkeiden yhdenmukaistaneen käytäntöjä, lisänneen näkemystä siitä, millaista palvelua tarjota sekä tuoneen työvälineitä ja kokemusasiantuntijuuden osaksi järjestelmää. Kysyttäessä sosiaalipoliittisista ratkaisuista maahanmuuttajanuorten osallisuuden vahvistamiseksi ilmeni kaksi toisilleen varsin vastakkaista mielipidettä. Sosiaalipoliittisiksi ratkaisuiksi maahanmuuttajanuorten osallisuuden vahvistamiseksi koettiin koulutus- ja työpaikkojen lisääminen, tuki kielitaidon vahvistamiseksi ja peruspalveluiden kuntoon saattaminen. Toisaalta vastauksissa nousi esille myös se, ettei sosiaalipolitiikalla ole yhteyttä eikä mahdollisuuksia maahanmuuttajanuorten osallisuuden vahvistamiseksi.

4. Nuorten tulokset

4.1 Nuoren kokemus osallisuudestaan ja osallistumisen mahdollisuuksistaan

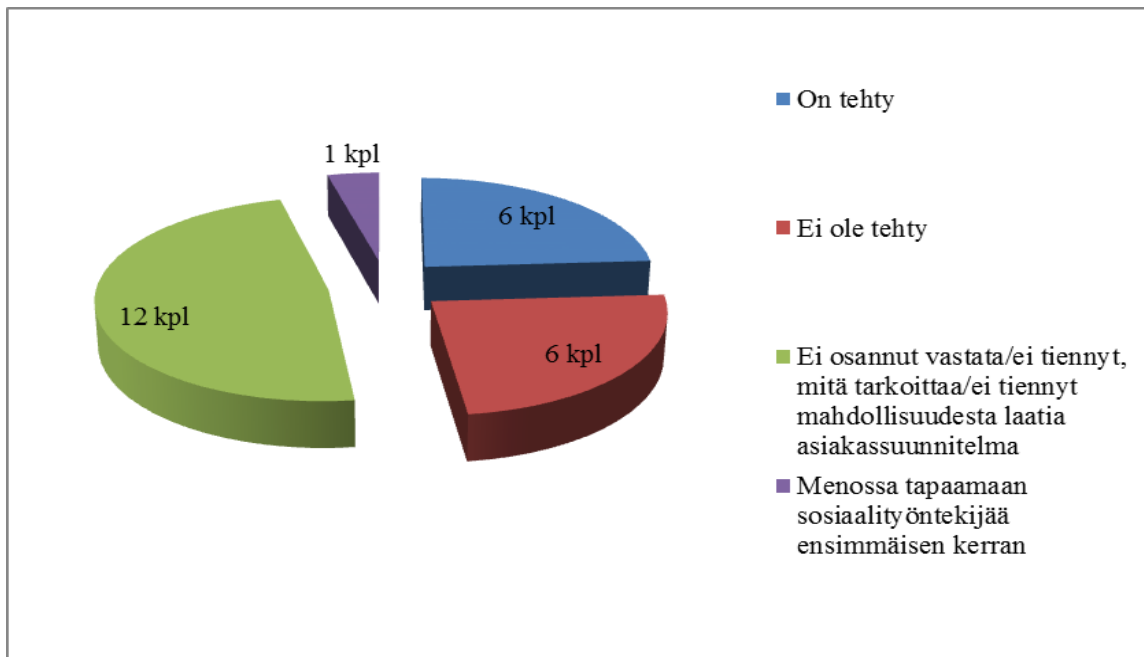
Suurin osa nuorista ilmoitti tavanneensa sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan aikuistumisensa kynnyksellä (noin 18 -vuotiaana) tai Suomeen saapumisensa jälkeen. Nuorilta kysyttiin, millaista hyötyä tai apua he kokivat saaneensa asioidessaan sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan

luona. Nuoret kokivat, että he olivat saaneet apua toimeentulossa (toimeentulotuki), asunnon hankkimisessa, ohjausta ja neuvontaa esimerkiksi lääkärissä asioimiseksi, koulutusasioissa ja yleensä suomalaisessa yhteiskunnassa selviytymiseksi. Lisäksi nuoret kokivat saaneensa keskustella ja vaihtaa kuulumisia sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan kanssa (psykososiaalinen tuki).

Nuorilta kysyttiin, olivatko he tehneet asiakassuunnitelman sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan kanssa. Laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000) 7 §:ssä todetaan, että asiakkaalle tulee laatia palvelu-, hoito-, kuntoutus- tai muu vastaava suunnitelma sosiaalihuoltoa toteutettaessa, ellei kyse ole tilapäisestä neuvonnasta ja ohjauksesta tai suunnitelman laatiminen on muutoin ilmeisen tarpeeton.

Kuusi nuorta kertoi laatineensa suunnitelman sosiaalityön asiakkuutensa aikana, joko asiakassuunnitelman, aktivointisuunnitelman tai kotouttamissuunnitelman. Viisi nuorta kuuden nuoren joukosta ilmoitti puhuneensa toiveistaan ja mielipiteistään sosiaalityöntekijälle tai -ohjaajalle suunnitelman yhteydessä. Kuusi nuorta ilmoitti, ettei heille ole tehty asiakassuunnitelmaa. Kolme nuorista ilmoitti joko olevansa halukkaita tekemään suunnitelman tai keskustelemaan elämästään ja tulevaisuuden toiveistaan sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan kanssa.

Kaksitoista nuorta ilmoitti, etteivät he joko osanneet sanoa tai vastata, onko suunnitelmaa tehty, tai he eivät tieneet, mitä suunnitelma tarkoittaa, tai he eivät tieneet mahdollisuudesta laatia asiakassuunnitelma sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan kanssa. Näistä kahdestatoista nuoresta kolme nuorta kertoi kuitenkin keskustelleensa elämästään ja tulevaisuuden toiveistaan sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan kanssa, vaikka he eivät osanneet ottaa kantaa suunnitelmaan ja sen olemassaoloon. Seitsemän nuorta kahdestatoista nuoresta ilmoitti haluavansa/voivansa puhua tai pitävänsä tärkeänä keskustella sosiaalityöntekijän kanssa elämästään ja tulevaisuuden toiveistaan. Kaksi nuorta ilmoitti, etteivät he halua keskustella elämästään ja tulevaisuuden toiveistaan sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan kanssa, koska he kokivat pärjäävänsä itsenäisesti tai he eivät uskoneet asioiden kuuluvan sosiaalityöntekijälle tai -ohjaajalle. Yksi nuori oli juuri menossa tapaamaan ensimmäistä kertaa sosiaalityöntekijäänsä.

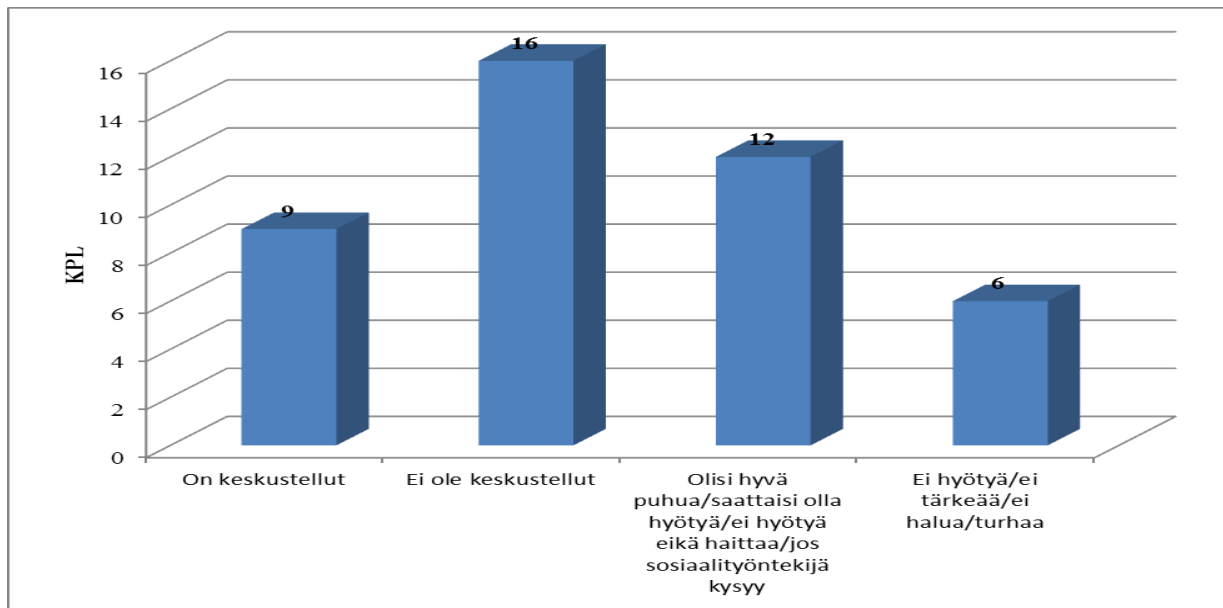
KUVIO 1. Asiakassuunnitelmaa ja sen laatimista kartoittavien kysymysten tulokset.

Nuorilta kysyttiin, mitä heille kuuluu vuonna 2019. Nuoret suhtautuivat varsin myönteisesti nykyhetkeen ja tulevaisuuteen. Suurin osa nuorista toivoi, että he saavat ammatin, työpaikan tai vaihtoehtoisesti ryhtyvät yrittäjiksi.

4.2 Nuoren kokemus vahvuuksistaan ja voimavaroistaan sekä mahdollisuudestaan hyödyntää niitä

Nuorilta kysyttiin, missä he kokivat olevansa hyviä, ja olivatko he keskustelleet omista hyvistä puolistaan sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan kanssa. Suurin osa nuorista nimesi vähintään yhden asian tai ominaisuuden itsessään, jossa he olivat hyviä.

Noin 9 nuorta (25 nuoresta) ilmoitti keskustelleensa sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan kanssa siitä, missä he olivat hyviä. Noin 16 nuorta (25 nuoresta) kertoi, etteivät he olleet keskustelleet sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan kanssa omista vahvuuksistaan ja hyvistä puolistaan. Noin 12 nuorta (25 nuoresta) ilmoitti, että heidän mielestään olisi hyvä puhua, saattaisi olla hyötyä puhua, ei olisi hyötyä muttei haittaakaan puhua, tai jos sosiaalityöntekijä kysyy, niin he voisivat kertoa hyvistä puolistaan. Noin 6 nuorta (25 nuoresta) ilmoitti, ettei ole hyötyä, tärkeää, ei halua, on turhaa tai ei auttanut keskustella omista hyvistä puolistaan sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan kanssa.

KUVIO 2. Nuoren kokemusta mahdollisuuksistaan hyödyntää vahvuuksiaan ja voimavarojaan mittaavien kysymysten tulokset.

4.3 Nuoren kokemus olostaan subjektina - objektina asiakastyössä

Miltei kaikki nuoret ilmoittivat, että heille oli tärkeää käydä sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan luona. Sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan tapaaminen oli nuorille tärkeää, koska siten nuoret kokivat voivansa huolehtia toimeentulostaan (toimeentulotuki). Nuoret kokivat, että oli hyvä keskustella kuulumisistaan sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan kanssa, ja että he saivat samalla tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja ohjausta mieltä askarruttavissa asioissa. Ainoastaan kolme nuorta ilmoitti, ettei heille ole tärkeää tavata sosiaalityöntekijää tai -ohjaajaa. Kolme nuorta ilmoitti, ettei heillä ole tarvetta, että heillä menee ihan hyvin, että ajan varaaminen sosiaalityöntekijälle tai -ohjaajalle kestää niin kauan, ja että työntekijällä on asiakkaalle niin vähän aikaa. Nuorten mukaan sosiaalityöntekijä tai -ohjaaja pääsääntöisesti kuunteli tarpeeksi.

4.4 Sosiaalinen tukiverkosto nuoren elämää kannattelevana voimavarana ja omaehtoinen halu osallistua sekä vaikuttaa

Suurimmalla osalla nuorista oli vähintään yksi ihminen, johon he voivat luottaa. Nuoret ilmoittivat useimmiten luottavansa perheenjäseniinsä kuten vanhemmat, sisarukset ja sukulaiset sekä läheiset ystävät. Nuoret ilmoittivat saavansa useimmiten apua arjen asioissa lähipiiriltään kuten perheeltään ja läheisiltä ystäviltään. Viisi nuorta ilmoitti auttavansa itse itseään arjen

asioissa, ja että heillä ei ole ketään, joka auttaisi heitä arjen asioissa. Suurin osa nuorista nimesi vähintään yhden ihmisen, joka heistä välittää, ja useimmiten henkilö oli joku perheenjäsenistä.

Nuorilta kysyttiin heidän kokemusta kuulumisestaan seuraaviin viiteryhmiin: perhe, oman kulttuuriyhteisön jäsenet, suomalaiset ystävät, työtoverit tai koulukaverit, naapurit, jokin muu ryhmä, ei kukaan tai ei osaa sanoa. Suuri osa nuorista koki kuuluvansa perheeseensä, joko lapsuuden perhe ja/tai oma perhe (21 nuorta 25 nuoresta). Noin 13 nuorta ilmoitti kokevansa kuulumista oman kulttuuriyhteisön jäseniin, ja noin 14 nuorta koki kuuluvansa suomalaisiin ystäviin. Noin 14 nuorta ilmoitti kuuluvansa koulukavereihin. Naapureihin nuoret kokivat kuuluvansa toiseksi vähiten, ja kaikkein vähiten työtovereihin.

Suurimmalla osalla nuorista oli jokin harrastus, joista tyypillisimpiä olivat liikuntaan liittyvät harrastukset. Pieni osa nuorista (4 nuorta 25 nuoresta) oli aktiivisesti mukana yhdistyksissä, järjestöissä ja/tai seuroissa. Muutama nuori ilmoitti äänestäneensä vaaleissa. Pieni osa nuorista ilmoitti, että äänestäminen vaaleissa ei kiinnosta heitä (6 nuorta 25 nuoresta). Nuorten vastauksissa äänestämättömyyden taustalta löytyi seuraavia tekijöitä: nuoret eivät tienneet mahdollisuudesta äänestää kunnallisvaaleissa ilman kansalaisuutta, osa nuorista ei osannut, osa nuorista oli edellisellä äänestyskerralla ollut alle 18 -vuotiaita tai heillä ei ollut oikeutta äänestää vaaleissa, osa nuorista ei ollut Suomessa äänestyskerralla tai he olivat olleet vasta vain hetken aikaa Suomessa.

5. Pohdinta

Aikuissosiaalityöntekijöiden ja sosiaalityön johdon näkökulmasta maahanmuuttajanuoren osallisuus näyttäytyi asiakkaan mahdollisuutena vaikuttaa ja määrittää itselleen tavoitteita sosiaalityöntekijän kanssa yhdessä laadittavaan yksilölliseen asiakassuunnitelmaan. Merkittävä osa nuorista ei juuri osannut sanoa, mitä asiakassuunnitelmalla tarkoitettiin tai oliko heille laadittu sellaista. Nuoret näyttivät asettavan tavoitteita itselleen ja elämälleen riippumatta siitä, olivatko he laatineet suunnitelman vai ei. Nuoret pääsääntöisesti tavoittelivat itselleen ammattia, halusivat kouluttautua sekä työllistyä avoimille työmarkkinoille joko palkansaajana tai yrittäjänä. Maahanmuuttajanuoren mahdollisuudet ja sosiaalityön tarjoamat keinot osallisuuden vahvistamiseksi näyttävät tässä kohtaa ristiriitaisilta suhteessa toisiinsa.

Ensimmäinen askel asiakassuunnitelman ja sen merkityksen vahvistumiseksi nuoren elämässä voisi olla vuoropuhelun ja dialogin sekä vastavuoroisen ymmärryksen vahvistaminen

sosiaalityöntekijöiden ja -johdon sekä nuorten välillä siitä, millaisena maahanmuuttajanuoren arki ja todellisuus tosiasiallisesti näyttäytyvät ja miten nuoria voidaan tukea heidän yksilölliset ja yhteisölliset vahvuudet ja voimavarat huomioiden sekä edistään nuorten yhteiskunnallista asemaa.

Aikuissosiaalityössä tunnistettiin maahanmuuttajanuorten voimavaroja, mutta voimavarojen hyödyntämistä koettiin voitavan kehittää. Nuoret tunnistivat itsessään vahvuuksia ja voimavaroja ja merkittävä osa nuorista toivoikin voivansa keskustella omista hyvistä puolistaan sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan kanssa. Merkille pantavaa olivat nuorten määrät, jotka eivät olleet keskustelleet, olisivat halunneet keskustella ja/tai kokivat, ettei ole hyötyä keskustella omista hyvistä puolistaan sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan kanssa. Tässä kohtaa herää kysymys siitä, millaisena aikuissosiaalityön asiakas nähdään. Pyritäänkö ensisijaisesti kartoittamaan asiakkaan vaikeuksia ja hakemaan ratkaisuja niihin palveluiden avulla vai etsitäänkö samanaikaisesti rinnalla myös asiakkaan vahvuuksia ja voimavaroja tukemaan asiakkaan elämäntilannetta ja hyödyntämään ne osaksi ongelmien ratkomista?

Aikuissosiaalityön vastauksissa hyviksi käytännöiksi nähtiin asiakkaan yksilöllinen kohtaaminen ja kuuleminen sekä kuunteleminen. Nuoret pääsääntöisesti kokivat, että sosiaalityöntekijä tai -ohjaaja kuunteli heitä tarpeeksi. Sosiaalityöntekijän tai -ohjaajan tehtävä kuulla ja kuunnella asiakasta toteutui miltei absoluuttisesti. Tässä kohtaa herää kysymys siitä, riittääkö ihmiselle pelkkä kuulluksi tuleminen. Pitäisikö eri toimijoiden yhteistyön rakenteissa ja muussa yhteiskunnan toimintaympäristössä tapahtua muutoksia, jotta kuulemisella olisi jokin vaikutus nuorten elämässä? Mahdollinen jatkotutkimus ja aineiston jatkoprosessointi tulevaisuudessa tuonevat vastausta tähän kysymykseen.

Tämän raportin perusteella esitetään kehittämissuhteeksi dialogin ja keskustelun lisäämistä maahanmuuttajanuorten ja sosiaalityöntekijöiden sekä -johdon välille siitä, kuinka nuorten toimintavalmiuksien tunnistamista voitaisiin vahvistaa/kehittää, ja millaisia toimintamahdollisuuksia olisi nuorille luotavissa nuorten omiin vahvuuksiin ja voimavaroihin perustuvan toimijuuden tukemiseksi sekä itsensä toteuttamiseksi. Voisiko osa ratkaisua olla yhteisö- ja rakenteellinen sosiaalityö, joiden avulla vahvistetaan nuorten osallisuutta heidän arjen verkostoissaan rakentamalla, tukemalla ja kehittämällä yhteisöjä sekä luodaan mahdollisuus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen yhteistyössä asiakkaiden ja sosiaalityön kanssa?

KUVIO 3. Tutkimusasetelma Hiilamon ja Saaren sosiaalisten mahdollisuuksien politiikan näkökulmaa mukaillen.

Lähde: Hiilamo, H. & Saari, J. (2010). Hyvinvoinnin uusi politiikka – johdatus sosiaalisiin mahdollisuuksiin. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 27. Tampere. Juvenes Print Oy.

Lähteet

Hiilamo, H. & Saari, J. (2010). Hyvinvoinnin uusi politiikka – johdatus sosiaalisiin mahdollisuuksiin. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 27. Tampere. Juvenes Print Oy.

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 812/2000. <<http://www.finlex.fi>>.

Liitteet

Liite 1. Teemahaastattelun kysymykset sosiaalityöntekijöiden ja -johdon haastatteluja varten

Liite 2. Teemahaastattelurunko nuorten haastatteluja varten

Liite 3. Sosiaalitarkkailija - blogissa julkaistu teksti (Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen sosiaalityön opetuksen alueellisen ohjausryhmän ja sosiaalityön opetuksen blogi)

LIITE 1. Teemahaastattelun kysymykset sosiaalityöntekijöiden ja -johdon haastatteluja varten

1. Henkilötiedot

a. Ikä b. Sukupuoli c. Asema d. Työhistoria lyhyesti maahanmuuttajiin liittyen

2. Mitä mielestäsi tarkoitetaan 18-30 -vuotiaiden, aikuissosiaalityön asiakkaana olevien maahanmuuttajanuorten osallisuudella?

a. Miten mielestäsi heidän osallisuutensa ilmenee yksilö-, yhteisö- ja yhteiskunnan tasoilla?

b. Mitä mielestäsi heidän osallisuutensa tarkoittaa aikuissosiaalityön näkökulmasta?

Osallisuuteen on olemassa erilaisia näkökulmia. Osallisuutta voidaan tarkastella kansalaisuuden ja kansalaisen perusoikeuksien näkökulmasta. Osallisuus liitetään myös asiakaslähtöisyyteen ja asiakkaan mahdollisuuksiin osallistua ja vaikuttaa palvelunsa suunnitteluun, asioidensa käsittelyyn sekä yleisesti palveluiden kehittämiseen. Tässä tutkimuksessa osallisuudella tarkoitetaan yksilön mahdollisuuksia toimia vahvuuksiensa ja voimavarojensa pohjalta sekä asiakasnäkökulman tasa-arvoisuutta suhteessa asiantuntijuuden näkökulmaan.

3. Miksi mielestäsi aikuissosiaalityön asiakkaana olevien maahanmuuttajanuorten osallisuutta on tärkeää vahvistaa tänä päivänä?

a. **miksi – nuoren näkökulmasta?**

b. **miksi – aikuissosiaalityön näkökulmasta?**

c. **miksi – palvelujärjestelmän näkökulmasta?**

4. Mitä maahanmuuttajanuorten osallisuus ja sen vahvistaminen edellyttävät

a. Nuorelta itseltään?

b. Sosiaalityön ammattikäytännöiltä ja asiantuntijuudelta?

c. Palvelujärjestelmältä?

5. Millaisia voimavaroja ja vahvuuksia tunnistat aikuissosiaalityön asiakkaina olevissa 18-30 -vuotiaissa maahanmuuttajanuorissa?

a. Millä tavoin tunnistamasi voimavarat ja vahvuudet mielestäsi näyttäytyvät arjen asiakastyössä?

- b. Millaisia mahdollisuuksia aikuissosiaalityö mielestäsi tarjoaa maahanmuuttajanuorille oman toimijuutensa edistämiseen ja itsenäiseen selviytymiseen?
- c. Missä määrin mielestäsi maahanmuuttajanuorten yksilöllisiä ja yhteisöllisiä voimavaroja hyödynnetään vaikutettaessa esimerkiksi osallisuuden vahvistamiseksi ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi?
6. Mitkä ovat jo olemassa olevat **hyvät käytännöt** tai **hyviksi kokemasi toimintatavat**, joita toteutat **työssäsi** maahanmuuttajanuorten osallisuuden vahvistamiseksi?
7. Miten mielestäsi erilaiset **alueelliset ja paikalliset ohjelmat, strategiat ja suunnitelmat sosiaalityön sisällä tällä hetkellä** tukevat sosiaalityöntekijöitä osallistamaan maahanmuuttajanuoria asiakastyössä?
- a. Voitko mainita joitakin konkreettisia arjen esimerkkejä arvioosi liittyen?
- b. Miten maahanmuuttajanuorten osallisuutta sosiaalityössä voitaisiin mielestäsi tukea vielä nykyistäkin paremmin alueellisten ja paikallisten ohjelmien, strategioiden ja suunnitelmien keinoin?
8. **Kansallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelman** eli Kaste-ohjelman keinoin toteutetaan vuoteen 2015 ulottuvia **strategisia linjauksia** maassamme. Kaste-ohjelman kautta myös johdetaan ja uudistetaan suomalaista sosiaali- ja terveystalitiikkaa. Ohjelman keskeisiä periaatteita ovat osallisuus ja asiakaslähtöisyys. Osaohjelman yhtenä päätavoitteena on edistää maahanmuuttajien ja etnisten vähemmistöjen osallisuutta.
- Väli-Suomen alueella nyt vaikuttavan, Kaste-ohjelman mukaisen Sosiaalisesti osalliseksi sosiaalityöllä SOS II -hankkeen (jatkoa Syrjäytyneestä osalliseksi sosiaalityön keinoin SOS I -hankkeelle) tavoitteena on edistää aikuissosiaalityön asiakkaiden hyvinvointia vahvistamalla heidän osallisuuttaan.
- Miten mielestäsi Väli-Suomen alueella **SOS I- ja SOS II -hanke ovat vaikuttaneet tähän mennessä maahanmuuttajanuorten osallisuuden vahvistumiseksi**
- a. Nuorten elämässä?
- b. Sosiaalityössä?

c. Palvelujärjestelmässä?

d. Millaisia sosiaalipoliittisia ratkaisuja olisi mielestäsi tehtävissä maahanmuuttajanuorten osallisuuden vahvistamiseksi kansallisella tasolla?

9. Mitä **muuta** haluat sanoa **maahanmuuttajanuorten osallisuuteen** liittyen?

10. Mitä **palautetta** haluat antaa haastattelusta?

Voit täydentää haastattelussa antamiasi vastauksia haastattelusta seuraavan viikon ajan.

Yhteystiedot:

Minna Turunen

Hietalahdenkatu 2-4/L-talo

65130 VAASA

s-posti: minna.turunen@thl.fi, puhelin: 06-213 1732

LIITE 2. Teemahaastattelurunko nuorten haastatteluja varten

1. Nuoren elämäntilannetta kuvaavat perustiedot

- a. ikä, sukupuoli, ammatti/koulutus
- b. toiminta tällä hetkellä (työ, koulutus, työtön, jokin muu)
- c. perhesuhteet
- d. kuinka kauan asunut Suomessa

2. Nuoren tai nuoren aikuisen kokemus osallisuudesta ja osallistumisen mahdollisuuksistaan aikuissosiaalityön asiakkaana

- Kuinka kauan olet käynyt sosiaalityöntekijän/-ohjaajan luona?
- Mitä hyötyä sinulle on ollut sosiaalityöntekijän/-ohjaajan luona käynneistä?
- Miten sosiaalityöntekijä/-ohjaaja on auttanut sinua seuraavissa asioissa?
 - o toimeentulo, asuminen, työ, terveys, koulu, muuta apua?
- Oletko tehnyt asiakassuunnitelman sosiaalityöntekijän/-ohjaajan kanssa?
 - o jos vastaat kyllä, niin puhuitko toiveistasi ja mielipiteistäsi sosiaalityöntekijälle/-ohjaajalle?
 - o jos vastaat ei, niin miksi sinulle ei ole tehty asiakassuunnitelmaa?
 - o jos et osaa vastata, onko sinulle tehty asiakassuunnitelma, niin haluaisitko puhua elämästäsi, tulevaisuuden toiveistasi sosiaalityöntekijän/-ohjaajan kanssa?
- Kuvittele, että elät vuotta 2019. Mitä sinulle kuuluu? Missä olet? Mitä teet?

3. Nuoren tai nuoren aikuisen kokemus mahdollisuuksistaan hyödyntää vahvuuksiaan ja voimavarojaan aikuissosiaalityössä

- Kerro, missä sinä olet hyvä?
- Oletko puhunut sosiaalityöntekijän/-ohjaajan kanssa siitä, missä sinä olet hyvä?
 - o jos vastaat kyllä, niin onko sosiaalityöntekijän/-ohjaajan tapaaminen auttanut sinua esimerkiksi löytämään koulupaikan, työpaikan, harrastuksen tai jotain muuta?

- jos vastaat ei, niin haluatko puhua hyvistä puolistasi enemmän sosiaalityöntekijän/-ohjaajan kanssa? Mitä hyötyä siitä olisi?

4. Nuoren tai nuoren aikuisen kokemus subjektina – objektina olemisesta

- Onko sinusta tärkeää käydä sosiaalityöntekijän/-ohjaajan luona?
 - jos vastaat kyllä, niin miksi se on sinulle tärkeää?
 - jos vastaat ei, niin miksi se ei ole sinulle tärkeää?
- Kuunteliko sosiaalityöntekijä/-ohjaaja sinua tarpeeksi, kun kävit viimeksi sosiaalitoimistossa?
 - jos vastaat kyllä, niin mistä asioista puhuitte?
 - jos vastaat ei, niin mitä olisit halunnut kertoa tai mistä puhua sosiaalityöntekijälle/-ohjaajalle?

5. Sosiaalinen tukiverkosto nuoren elämää kannattelevana voimavarana ja omaehtoinen halu osallistua sekä vaikuttaa

- Onko lähelläsi ihmisiä, ystäviä tai tuttavuuksia, joihin luotat? Keitä nämä ovat?
- Kuka auttaa sinua arjen asioissa? Kuka välittää sinusta?
- Mihin ryhmään kuulut?
 - perhe
 - oman kulttuuriyhteisön jäsenet
 - suomalaiset ystävät
 - työtoverit tai koulukaverit
 - naapurit
 - joku muu ryhmä
 - ei kukaan
 - ei osaa sanoa
- Mitä sinä harrastat? Mitä teet vapaa-ajalla?
 - Oletko järjestön, seuran, yhdistyksen tai seurakunnan jäsen? (esimerkiksi maahanmuuttajayhdistys)
 - Jos sinulla ei ole harrastuksia, miksi ei ole?

- Oletko äänestänyt vaaleissa?
 - o jos äänestit, niin miksi äänestit?
 - o jos et äänestänyt, niin miksi et äänestänyt?

LIITE 3. Sosiaalitarkkailija - blogissa julkaistu teksti (Kokkolan yliopistokeskus Chydeniuksen sosiaalityön opetuksen alueellisen ohjausryhmän ja sosiaalityön opetuksen blogi) <<http://sosiaalitarkkailija.blogspot.fi/2014/04/tietoa-maahanmuuttajanuorten.html>>

Kirjoittaja: Minna Turunen, vieraileva tutkija THL Vaasan toimipaikka/BoWer -verkosto

Tietoa maahanmuuttajanuorten osallisuudesta aikuissosiaalityössä

Teen väitöskirjatutkimusta maahanmuuttajanuorten osallisuudesta aikuissosiaalityössä hallintotieteiden tohtoriohjelmassa Vaasan yliopistossa. Kuulun Osallisuus hyvinvointiyhteiskunnassa -tutkimusryhmään, joka on yksi kolmesta tutkimusryhmästä THL Vaasan ja Vaasan yliopiston sosiaali- ja terveyshallintotieteen yksikön käynnistämässä Hyvinvoinnin ja johtamisen monitieteisessä tutkimusohjelmassa. Tavoitteenani on tarkastella maahanmuuttajanuorten osallisuutta nuoren, sosiaalityön ammattikäytäntöjen ja asiantuntijuuden sekä palvelujärjestelmän vuoropuheluna. Tarkoitukseni on selvittää, millaisena osallisuus näyttäytyy kolmen näkökulman vuoropuhelussa, kun osallisuutta lähestytään nuorten omia vahvuuksia ja voimavaroja hyödyntävästä näkökulmasta. Olen kerännyt tutkimusaineistoa joulukuusta 2013 huhtikuuhun 2014 toteuttamalla teemahaastatteluja aikuissosiaalityöntekijöille ja -johdolle sekä 18-30 -vuotiaille, maahanmuuttajataustan omaaville aikuissosiaalityön asiakkaana oleville nuorille.

Tässä blogikirjoituksessani haluan tuoda lyhyesti esille nuorten vastauksia tähän mennessä kertyneestä haastatteluaineistosta. Kevään 2014 aikana toteuttamani nuorten teemahaastattelut alkavat olla loppusuoralla, ja haastatteluaineistoa on kertynyt tähän mennessä noin 24 nuoren verran. Nuorista noin puolet on naisia ja puolet miehiä, ja nuoret ovat iältään 18-25 -vuotiaita. Merkittävä osa haastatteluaineiston nuorista on opiskelijoita. Ilokseni voin todeta, että muutamalta nuorelta löytyi myös yhteyksiä työelämään joko päätoimisesti tai sivutoimisesti opintojen ohessa.

Vaikka haastatteluaineiston tarkempi analyysi onkin vielä kesken, haluan tuoda muutamia aineistosta nousevia seikkoja esille. Haastattelemiä nuoret näyttävät suhtautuvan varsin myönteisesti nykyhetkeen ja tulevaisuuteen vaikeistakin menneisyyden elämäntapahtumista huolimatta. Merkittävä osa nuorista toivoo, että he saavat ammatin ja työpaikan tulevaisuudessa. Myös ajatus yrittäjyydestä nousee esille nuorten puheessa. Maahanmuuttajien yrittäjyyden on havaittu olevan niin kansainvälisissä kuin kansallisissa tutkimuksissa yleisempää koko väestöön verrattuna (Forsander 2013). Haastattelemiä nuorten toiveet

yrittäjänä toimimisesta kuulostavat varsin luonnollisilta aiempaa tutkimustietoa vasten tarkasteltuna. Samaan yhteisöön kuuluminen muodostaa monille maahanmuuttajille sosiaalisen verkoston, johon he voivat turvautua tarpeen tullen (Forsander 2013). Haastattelemieni nuorten sosiaalinen tukiverkosto näyttäytyy aineistossa myös varsin vahvana. Pieni osa haastatelluista nuorista on aktiivisesti mukana yhdistyksissä tai järjestöissä, mutta enemmistö nuorista suhtautuu myönteisesti äänestämiseen vaaleissa. Maahanmuuttajabarometriin (2013) osallistuneista 18-75 –vuotiaista vastaajista 55 prosenttia koki äänestämisen tärkeäksi.

Yksilön osallisuutta voidaan vahvistaa heidän arjen verkostoissa yhteisösozialityön keinoin rakentamalla, tukemalla sekä kehittämällä yhteisöjä. Rakenteellinen sosiaalityö taas yhteistyössä asiakkaiden kanssa antaa sosiaalityölle mahdollisuuden yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen. (THL 2014.) Olen kiinnittänyt huomiota haastatteluja tehdessäni siihen, kuinka nuoret suhtautuvat varsin myönteisesti elämään ja tulevaisuuteen. Lisäksi nuorilla näyttää olevan ympärillään sosiaalista tukiverkosta. Haastattelemieni nuorten myönteisyyden ja myönteisten voimavarojen hyödyntäminen jo tässä vaiheessa esimerkiksi yhteisösozialityön tai rakenteellisen sosiaalityön keinoin voisi ennalta ehkäistä mahdollisten vaikeuksien kasaantumista myöhemmin aikuisuudessa ja vahvistaa nuorten keinoja käsitellä mahdollisia vastoinkäymisiä.

Lisäksi mielestäni olisi mielenkiintoista tutkimuksen näkökulmasta jatkossa tehdä pitkittäisseurantaa haastattelemistani nuorista ja haastatella heitä esimerkiksi viiden vuoden kuluttua uudelleen. Mitähän heille mahtaa kuulua silloin, ja mitä he ajattelevat tulevaisuudestaan?

Lähteet:

Martikainen, T., Saukkonen, P. & Säävälä, M. (2013). Muuttajat. Kansainvälinen muuttoliike ja suomalainen yhteiskunta. (Toim.). Helsinki. Gaudeamus.

TEM 2013. Maahanmuuttajabarometri 2012. TEM raportteja 11/2013.

THL 2014. Aikuissosiaalityö. <http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/tutkimus/tyokalut/aikuissosiaalityon_vaikuttavuus/aikuissosiaalityo>.